Veli-Pekka Viljanen

HE 315/2022 vp Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Eduskunnan perustuslakivaliokunta 19.12.2022

1. Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ensinnäkin, että eduskunta hyväksyisi perustuslain 94 §:n mukaisesti Pohjois-Atlantin sopimuksen eli Naton perustamissopimuksen sellaisena kuin se on muutettuna liittymispöytäkirjoilla sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen (ns. Ottawan sopimus).

Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy perustuslain 95 §:n mukaiset ehdotukset sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi (1. ja 2. lakiehdotukset).

Pohjois-Atlantin sopimuksen pöytäkirja Suomen tasavallan liittymisestä allekirjoitettiin 5.7.2022. Sen mukaan pöytäkirja tulee voimaan, kun kaikki Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolet ovat ilmoittaneet hyväksyneensä pöytäkirjan. Suomesta tulee Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuoli eli Naton jäsen sinä päivänä, jona se tallettaa liittymisasiakirjansa Yhdysvaltojen hallituksen huostaan.

Pohjois-Atlantin liiton sopimuksen hyväksymällä eduskunta antaa oikeudellisen hyväksyntänsä Suomen Nato-jäsenyydelle eli edellä esitetyllä tavalla liittymisasiakirjan tallentamiselle Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Tämä voi kuitenkin tapahtua vasta sen jälkeen, kun kaikki Naton jäsenvaltiot ovat osaltaan hyväksyneet Suomen liittymispöytäkirjan.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Hallituksen esityksen mukaan Pohjois-Atlantin sopimus vaatii eduskunnan hyväksymisen kokonaisuudessaan siitä syystä, että se on merkitykseltään huomattava (HE, s. 76-77).

Perustuslain esitöissä viitataan esimerkkeinä merkitykseltään perustuslain 94 §:ssä tarkoitetulla tavalla merkitykseltään huomattavina sopimuksina esimerkiksi liittoa tai puolustusta koskevat sopimukset taikka muut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen aseman kannalta merkittävät velvoitteet (HE 1/1998 vp, s. 149). Perustuslain esitöissä mainitaan perustuslakivaliokunnan viitanneen sopimuksen erityiseen tärkeyteen Euroopan talousalueen perustamista ja Euroopan unioniin liittymistä koskevista sopimuksista antamissaan lausunnoissa (HE 1/1998 vp, s. 149, PeVL 15/1992 vp, PeVL 14/1994 vp). Myöhemmin perustuslakivaliokunta on pitänyt muun muassa EU:n perussopimuksia muuttaneita Nizzan ja Lissabonin sopimuksia tärkeydeltään niin merkittävinä, että ne kuuluivat eduskunnan hyväksyttäviin myös tällä perusteella (PeVL 38/2001 vp ja PeVL 13/2008 vp).

Pohjois-Atlantin sopimus merkitsee Suomen liittymistä sotilasliittoon siihen liittyvine oikeuksineen ja velvoitteineen. Jäsenyys on hyvin merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen perusratkaisu, jonka merkitys on kiistatta huomattava perustuslain 94 §:n 1 momentissa tarkoitetussa mielessä.

Hallituksen esityksessä katsotaan lisäksi, että sekä Pohjois-Atlantin sopimus että Ottawan sopimus sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja edellyttävät myös tämän johdosta eduskunnan hyväksymistä (HE, s. 77-78). Tähän peruskannanottoon voi hyvin yhtyä.

Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että hallituksen esityksen perustelujen mukaan Pohjois-Atlantin sopimuksen osalta ainoastaan sopimuksen 5, 6 ja 8 artiklan katsotaan kuuluvan lainsäädännön alaan (HE, s. 77-78). Tosin perustelujen mukaan myös muilla sopimuksen aineellisilla määräyksillä voi olla merkitystä sopimuksen lainsäädännön alan tulkinnan kannalta (HE, s. 78). Tällainen lainsäädännön alan minimalistinen tulkinta on kyseenalaistettavissa. Esimerkiksi sopimuksen 4 artiklan mukaan osapuolet neuvottelevat keskenään aina, kun jokin osapuolista katsoo jonkin osapuolen alueellisen koskemattomuuden, poliittisen riippumattomuuden tai turvallisuuden olevan uhattuna. Tällä konsultaatioartiklalla on hyvin keskeinen merkitys Naton toiminnan kannalta. Naton merkittävä puolustussuunnitteluprosessi puolestaan perustuu sopimuksen 3 artiklan mukaiseen velvoitteeseen kehittää suorituskykyjä aseelliselta hyökkäykseltä puolustautumiseksi (ks. HE, s. 13). Sopimuksen 9 artikla taas sisältää Naton organisaatiota koskevan perussääntelyn. Tällainen organisaatiota koskeva perussääntely koskee nähdäkseni selvästi asioita, joista Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan on säädettävä lailla (vrt. PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Pidän yleisemminkin ongelmallisena, että yhtenäisestä tiiviistä sopimuskokonaisuudesta pyritään erottamaan vain joitakin artikloita lainsäädännön alaan kuuluviksi ja siten tällä perusteella eduskunnan hyväksymistä vaativiksi. Oman käsitykseni mukaan Pohjois-Atlantin sopimus muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, jossa eri artiklat liittyvät toisiinsa ja jota voidaan koko laajuudessaan pitää lainsäädännön alaan kuuluvana ja siten myös tällä perusteella eduskunnan hyväksymistä vaativana. Asialla on periaatteellista merkitystä myös kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamista koskevan perustuslain 95 §:n kannalta, koska lailla saatetaan sen mukaan voimaan vain lainsäädännön alaan kuuluvat valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden määräykset.

Esityksessä on kyse kahden monenkeskisen jo olemassa olevan valtiosopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle ennen kuin Suomen liittymispöytäkirjan hyväksymisedellytykset ovat täyttyneet, koska kahden Naton jäsenvaltion hyväksyntä liittymispöytäkirjalta puuttuu toistaiseksi.

Suomen valtiosäännön kannalta ei ole estettä sille, että eduskunta päättää sopimusten hyväksymisestä osaltaan jo ennen kuin Suomen liittymisen kansainvälisoikeudelliset edellytykset ovat täyttyneet. Hyväksymisen osalta eduskunnan päätös voidaan ymmärtää etukäteen annettuna suostumuksena siihen, että Suomi tallettaa liittymisasiakirjansa Yhdysvaltojen hallituksen huostaan sen jälkeen, kun Suomen liittymispöytäkirja tulee voimaan.

Voimaansaattamisen osalta perustuslain 95 §:n 3 momentti mahdollistaa sen, että laissa kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta voidaan säätää, että sen voimaantulosta säädetään asetuksella. Kysymys on erityissäännöksestä suhteessa perustuslain 79 §:n 3 momenttiin, jossa edellytetään lain voimaantuloajankohtaa koskevan asetuksenantovaltuuden antamiselle erityistä syytä. Kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamislakien osalta vastaavaa erityisen syyn vaatimusta ei siten olisi (HE 1/1998 vp, s. 152). Poikkeava sääntely katsottiin perustelluksi juuri siitä syystä, että voimaansaattamislakeja säädettäessä kaikissa tapauksissa ei vielä ole varmuutta siitä, tuleeko kansainvälinen velvoite ylipäänsä kansainvälisoikeudellisesti voimaan (HE 1/1998 vp, s. 130).

Valtiosääntöoikeudellista estettä sille, että eduskunta antaa suostumuksensa Pohjois-Atlantin liiton ja Ottawan sopimuksen hyväksymiselle sekä hyväksyy niiden voimaan saattamista koskevat lait jo ennen kuin kaikki Naton jäsenvaltiot ovat hyväksyneet Suomen liittymispöytäkirjan. Lopulliset päätökset sekä sopimusten hyväksymisestä (PL 94 §) että voimaansaattamislakien säätämisestä (PL 95 §) voidaan tehdä nykyisessä eduskunnassa, vaikka Suomen Nato-

jäsenyyden kansainvälisoikeudelliset edellytykset eivät vielä kuluvan vaalikauden aikana täyttyisi. Toisaalta jos eduskunta ei tällä vaalikaudella saa hallituksen esitystä loppuun käsitellyksi, voidaan asian käsittelyä perustuslain 49 §:n mukaan jatkaa eduskuntavaalien jälkeen pidettävillä valtiopäivillä. Tällöin asian käsittely jatkuisi siitä eduskuntakäsittelyn vaiheesta, mihin se tällä vaalikaudella olisi edennyt.

2. Käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 2 momentin mukaan kansainvälisen velvoitteen tai sen irtisanomisen hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Hallituksen esitykseen sisältyvät yksityiskohtaiset käsittelyjärjestystä koskevat perustelut, joissa on omaksuttu käsitys, jonka mukaan hallituksen esityksessä tarkoitetut kansainväliset sopimukset voidaan hyväksyä eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä ja voimaansaattamislakiehdotukset käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (HE, s. 78-95). Yhdyn hallituksen esityksen käsittelyjärjestysratkaisuun ja pidän hallituksen esityksessä käsittelyjärjestyksen tueksi esitettyjä perusteluja asianmukaisina. Käsittelen seuraavassa tarkemmin joitakin käsittelyjärjestykseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä. Muilta osin viittaan hallituksen esityksen perusteluihin.

Keskeisin kysymys liittyy nähdäkseni Nato-jäsenyyden suhteeseen perustuslain 1 §:n 1 momentissa vahvistettuun Suomen täysivaltaisuuteen (Suomi on täysivaltainen tasavalta) ja siihen liittyen perustuslain 1 §:n 3 momentissa ilmaistuun kansainvälisyysperiaatteeseen (Suomi

osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi), joka on otettava huomioon täysivaltaisuutta tulkittaessa.

Perustuslain esitöiden mukaan valtion täysivaltaisuus ei nykyisen vilkkaan kansainvälisen kanssakäymisen aikana voi kuitenkaan olla rajoittamaton, vaan kansainvälinen oikeus ja Suomen kansainväliset velvoitteet asettavat merkittäviä rajoituksia Suomen toimintavapaudelle eri aloilla. Samoin Suomen jäsenyys useissa kansainvälisissä järjestöissä on otettava huomioon tulkittaessa säännöstä Suomen täysivaltaisuudesta. Vaikka jäsenyyden kansainvälisissä järjestöissä voitaisiinkin puhtaan muodolliselta kannalta katsoa aina merkitsevän valtion täysivaltaisuuden rajoitusta, ei tällainen tulkinta ole nykyisen kansainvälistymiskehityksen valossa perusteltu. Valtion tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin riippuvat olennaisesti osallistumisesta kansainväliseen yhteistyöhön. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on esimerkiksi luonnehtinut Suomen Euroopan unionin jäsenyyden tosiasiallista merkitystä täysivaltaisuuden kannalta siten, että Euroopan unionin jäsenenä Suomi käyttää osaa suvereniteetistaan yhdessä muiden täysivaltaisten jäsenvaltioiden kanssa eurooppalaisen yhteistoiminnan hyväksi (HE 1/1998 vp, s. 71–72).

Perustuslain esitöissä valtion täysivaltaisuus jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen suvereenisuuteen. Sisäisellä suvereenisuudella tarkoitetaan sitä, että valtion sisällä valtiovalta on korkein oikeudellinen muiden yläpuolella oleva valta. Sisäisen suvereenisuuden keskeisenä sisältönä on kyky säätää kaikkien valtion alueella julkista valtaa käyttävien viranomaisten ja muiden toimielinten toimivallasta. Siihen kuuluu myös valta päättää oikeusjärjestyksen sisällöstä, määrätä valtioelinten toiminnasta ja oikeus käyttää eri tavoin julkista valtaa valtion alueella oleviin ihmisiin ja esineisiin nähden. Ulkoisella suvereenisuudella tarkoitetaan valtion vapautta päättää itsenäisesti suhteistaan toisiin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin. (HE 1/1998 vp, s. 71)

Suomen täysivaltaisuuden keskeisenä ulottuvuutena voidaan pitää siten mahdollisuutta päättää vapaasti Suomen suhteista muihin valtioihin samoin kuin kansainvälisiin järjestöihin. Perustuslaissa vahvistetun täysivaltaisuuden ei voida sellaisenaan katsoa estävän Suomen kansainvälistä puolustusyhteistyötä muiden maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa. Suvereenisuuden voidaan katsoa edellyttävän myös mahdollisuutta liittyä kansainvälisiin järjestöihin mukaan lukien sotilasliittoon liittyminen. Nykyisissä valtioiden keskinäisriippuvuuden ja vuorovaikutuksen kasvavan merkityksen oloissa kansainvälisen yhteistyön merkitys korostuu voimakkaasti. Täysivaltaisuuteen kuuluu siten olennaisena osana myös mahdollisuus päättää Suomen puolustusta koskevista perusratkaisuista, kuten sotilaallisen puolustuksen harjoittamisesta

yhteistyössä toisten valtioiden kanssa tai liittymällä puolustusyhteistyötä harjoittavaan kansainväliseen järjestöön.

Pohjois-Atlantin sopimuksen johdannon mukaan sopimuksen osapuolet vahvistavat luottavansa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämääriin ja periaatteisiin sekä tahtovansa elää rauhassa kaikkien kansojen ja kaikkien hallitusten kanssa. Osapuolet ovat päättäneet turvata kansojensa vapauden, yhteisen perinnön ja sivistyksen, jotka perustuvat demokratian, yksilönvapauden ja oikeusvaltion periaatteisiin. Ne pyrkivät edistämään vakautta ja hyvinvointia Pohjois-Atlantin alueella. Osapuolet ovat päättäneet yhdistää pyrkimyksensä yhteisen puolustuksen aikaansaamiseksi sekä rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Sopimuksen 1 artiklan mukaan osapuolet sitoutuvat YK:n peruskirjan mukaisesti selvittämään mahdolliset kansainväliset riidat, joissa ne ovat osallisina, rauhanomaisin keinoin siten, ettei kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta eikä oikeudenmukaisuutta vaaranneta, sekä pidättymään kansainvälisissä suhteissaan voimankäytöllä uhkaamisesta ja sen käyttämisestä tavalla, joka on ristiriidassa YK:n päämäärien kanssa.

Pohjois-Atlantin sopimus rakentuu siten vahvasti YK:n peruskirjan varaan ja asettaa Naton tavoitteeksi nimenomaisesti rauhan ylläpitämisen. Tässä mielessä Nato-jäsenyyden voidaan katsoa olevan osa perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua Suomen osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön rauhan turvaamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon, että valtaosa Euroopan unionin jäsenvaltioista (nykyisin 21, Suomen ja Ruotsin liityttyä 23) on myös Naton jäseniä. Kysymys on siten Euroopan unionin jäsenten yleisestä turvallisuuspoliittisesta ratkaisusta, millä on painoarvoa tässä yhteydessä, kun perustuslain 1 §:n 3 momentissa mainitaan nimenomaisesti Suomen jäsenyys Euroopan unionissa.

Perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin mukaan ehdotus velvoitteen hyväksymisestä ja voimaansaattamislakien säätämisestä on hyväksyttävä 2/3:n enemmistöllä, jos kyse on täysivaltaisuuden kannalta merkittävän toimivallan siirtämisestä Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle.

Perustuslain kyseisen säännöksen esitöiden mukaan toimivallan siirron merkittävyyttä täysivaltaisuuden kannalta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota huomiota toimivallan siirron asialliseen rajattuisuuteen ja soveltamisalaan sekä esimerkiksi sopimusmääräysten luonteeseen, tarkoitukseen ja aineelliseen merkitykseen yleisemminkin. Tulkinnan lähtökohtana säilyisi edelleen se, että kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa valtioiden kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähän vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät

ole sellaisinaan merkittäviä perustuslain 1 §:n 1 momentin kannalta. Myös kysymyksessä olevan toimivallan siirron suhteella Suomen aikaisempiin kansainvälisiin velvoitteisiin ja jäsenyyksiin olisi merkitystä samoin kuin kansainvälisen velvoitteen liitynnällä perustuslain kokonaisuuteen ja erityisesti 1 §:n 3 momentin säännökseen Suomen kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisen tarkoitusperistä (HE 60/2010 vp, s. 45–46).

Kansainvälinen velvoite koskisi Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa esimerkiksi, jos kyse olisi liittymisestä Euroopan unionin kaltaiseen, tiiviydeltään, laajuudeltaan ja syvyydeltään siihen rinnastettavaan kansainväliseen järjestöön ja velvoitteeseen samalla liittyisi toimivallan siirtoa perustuslaissa säädetyillä aloilla (HE 60/2010 vp, s. 46).

Nato-jäsenyydessä on kyse hyvin erilaisesta tilanteesta kuin EU:n kaltaiseen kansainväliseen järjestöön liittymisestä. Nato-jäsenyys ei tarkoittaisi esimerkiksi lainsäädäntövallan, tuomiovallan tai budjettivallan siirtämistä Natolle. Olennaista on, että Naton päätöksenteko rakentuisi jäsenvaltioiden yksimielisyyden varaan. Päätökset Naton neuvostossa ja sen alaisissa toimielimissä katsotaan hyväksytyiksi, jollei joku jäsenvaltio vastusta päätöksentekoa. Poikkeuksena tästä on hallituksen esityksen perustelujen mukaan ainoastaan puolustussuunnittelun keskeisiä vaiheita koskeva päätöksenteko puolustuspolitiikan ja suunnittelun komiteassa, jossa yksittäinen jäsenvaltio ei voi vakiintuneen käytännön mukaan yksin estää omien suorituskykytavoitteiden tai itseään koskevan maakohtaisen arvion tekemistä (HE, s. 83). Kyse ei olisi siten ylipäätään samanlaisesta toimivallan siirtämisestä kansainväliselle järjestölle kuin EU:n kohdalla olisi asianlaita.

Suomelle jäisi edelleen oma kansallinen päätösvalta ratkaista esimerkiksi kysymys siitä, mihin toimenpiteisiin Suomi ryhtyy yhteisen puolustuksen aktivoinnin osalta 5 artiklan tilanteessa. Ylipäätään Naton jäsenvaltioille jää merkittävästi kansallista liikkumavaraa sen suhteen, miten kukin jäsenvaltio toimeenpanee osaltaan Naton toimielimien päätöksiä (HE, s. 81, 83). Suomen sitoutuminen yhteiseen puolustukseen ei näin ollen merkitse täysivaltaisuuden kannalta merkittävän toimivallan siirtämistä Natolle. Lisäksi on otettava huomioon, että Naton ja sen muiden jäsenvaltioiden joukkojen saapuminen Suomen alueelle perustuisi aina Suomen nimenomaiseen pyyntöön tai suostumukseen (HE, s. 79).

Pohjois-Atlantin sopimuksen 8 artiklan mukaan Suomi sitoutuu olemaan tekemättä mitään sopimuksen vastaista kansainvälistä sitoumusta. Kyse on nähdäkseni normaalista kansainvälisiin sopimusjärjestelyihin liittyvästä sopimusosapuolten välisestä lojaliteettiperiaatteesta, jonka ei voida rajoittavan Suomen täysivaltaisuutta olennaisella tavalla.

Edellä esitettyyn viitaten katson, ettei Pohjois-Atlantin sopimus ole ristiriidassa Suomen täysivaltaisuuden kannalta, eikä se merkitse myöskään sellaista täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa kansainväliselle järjestölle, joka perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin perusteella edellyttäisi 2/3 määräenemmistöä eduskunnassa.

Hallituksen esityksessä on tarkasteltu myös Pohjois-Atlantin sopimuksen vaikutuksia muun muassa perustuslain 58 §:n (tasavallan presidentin päätöksenteko), 93 §:n (ulkopolitiikan johtaminen) ja 128 §:n (puolustusvoimien ylipäällikkyys) kannalta. Minulla ei käytettävissä olevan rajoitetun ajan puitteissa ole ollut mahdollisuuksia tarkastella näitä kysymyksiä yksityiskohtaisesti. Tältä osin nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta keskeistä on, ettei Nato-jäsenyys välittömästi vaikuta suomalaisten valtioelinten toimivaltasuhteisiin ja päätöksentekomenettelyihin, vaan kansallinen Nato-jäsenyyden edellyttämä päätöksenteko toteutettaisiin nykyisen perustuslakisääntelyn määräämän toimivaltajaon ja päätöksentekomenettelyjen mukaisesti. Nähdäkseni hallituksen esityksen perustelut ovat tältä osin asianmukaisia.

On kuitenkin syytä huomioida, että Nato-jäsenyydestä voi aiheutua kuitenkin välillisiä vaikutuksia valtioelinten välisiin valta-asetelmiin. Tältä osin on perusteltua viimeistään Nato-jäsenyyden voimaantulon jälkeen systemaattisesti arvioida mahdollisia tarpeita vahvistaa hallitusvallan käytön parlamentaarisia piirteitä sekä eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien riittävyyttä keskeisten ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen osalta Nato-jäsenyyden oloissa. Yhtenä tähän liittyvänä kysymyksenä on jo nykyisen perustuslain oloissa esille noussut kysymys presidentin ylipäällikönvallan (PL 128 §) suhteesta ulkopolitiikan päätöksentekojärjestelmään (PL 93 §), jonka perusratkaisuna on ulkopolitiikan johtamisen osoittaminen presidentin ja valtioneuvoston yhteistoiminnan piiriin ja Euroopan unionin asioiden (ml. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) osoittaminen hallitusvallan sisällä valtioneuvoston tehtäväksi. Nato-jäsenyys korostaa nähdäkseni tarvetta vahvistaa ylipäällikön päätöksentekomenettelyn parlamentaarisia piirteitä nykysääntelyyn verrattuna. Lisäksi voidaan huomauttaa myös siitä, että perustuslain 93 §:n 1 momentin säännös sodasta ja rauhasta päättämisestä on muotoilultaan vanhentunut ja normatiiviselta sisällöltään epämääräinen. Samoin kysymys ylipäällikön vallan luovuttamista koskevasta sääntelystä (128 §) saattaa edellyttää valtiosääntöoikeudellista uusarviontia myös Nato-jäsenyyden johdosta.

Pidän toivottavana, että perustuslakivaliokunta käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen yhteydessä ottaisi kantaa tällaisten Nato-jäsenyyteen ainakin välillisesti liittyvien mahdollisten valtiosäännön uudistamistarpeiden kartoittamiseen.